บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

รายการโทรทัศน์ในปัจจุบันมีมากมายหลายรายการ รายการข่าวถือเป็นรายการหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องบริโภคในกระแสโลกยุคสังคมข่าวสาร และผู้ที่รู้มากย่อมเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์มากจนมีผู้กล่าวว่า "ผู้ใดมีข่าวสาร ผู้นั้นมีอำนาจ" (เขมวไล ธีรสุวรรณจักร, 2548: 21) ในสังคมมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ด้วยเวลาที่จำกัดหรือด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ทำให้มีเพียงบางเหตุการณ์เท่านั้นที่ได้รับการเสนอเป็นข่าว และเหตุการณ์ที่ได้นำเสนอนั้นก็มีความสำคัญแตกต่างกันออกไป บางส่วนถูกนำเสนอเป็นข่าวเด่นโดยให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในขณะที่ข่าวบางเหตุการณ์ แม้จะถูกนำเสนอแต่ก็ถูกจัดว่าไม่สำคัญ โดยมีการนำเสนอเพียงบางส่วนเป็นสรุปข่าว ซึ่งมักจะนำไปไว้ตอนท้ายของการนำเสนอข่าว

การนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระของข่าวแต่ละข่าวแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าจะเป็นเหตุการณ์ข่าวเดียวกัน เนื่องจากความสามารถในเชิงแข่งขันของแต่ละสถานีโทรทัศน์ในการแข่งขันกันช่วงชิงส่วนแบ่งตลาด หรือการหารายได้จากผู้สนับสนุนเวลาโฆษณาจากการนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์ สถานีโทรทัศน์จึงพยายามสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันโดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การเลือกผังเวลาการออกอากาศ การจัดพิธีกรข่าว/ผู้ประกาศ การจัดฉากรายการ รูปแบบ/กลวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีต่าง ๆ เนื้อหารายการและแขกรับเชิญหรือแหล่งข่าว รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ชม ซึ่งขณะนี้ทุกสถานีโทรทัศน์ต่างระดมทีมงานข่าวมืออาชีพ พร้อมทั้งลงทุนด้านเทคโนโลยีเข้ามาเสริมเพื่อให้การนำเสนอคอนเทนต์มีสีสันและน่าดูมากยิ่งขึ้น เช่น

สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้ทำการหาคนข่าวที่มีความสามารถเข้ามาเสริม "ครอบครัวข่าว" พร้อมทั้งลงทุนในการติดตั้งจอวีดีโอวอล ชุดที่ 2 ที่ประกอบด้วยระบบ World Map เพื่อใช้สำหรับการนำเสนอข่าวจราจร พยากรณ์อากาศ รายงานสดโดยเฮลิคอปเตอร์และเทคโนโลยีโครงข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อการรายงานสดทั่วประเทศ ฯลฯ พร้อมทั้งปรับปรุงเพิ่มสีสันในรายการข่าวทุกช่วงเวลาตลอดทั้งวัน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ก็ได้เตรียมทดลองใช้ห้องปฏิบัติการข่าวแนวใหม่ "ดิจิทัล นิวส์รูม สตูดิโอ" โดยเพิ่มแผนที่ 3 มิติ ระบบปฏิบัติการรายงานข่าว ระบบจัดเก็บและนำเข้าข้อมูล มูลค่า 50 ล้านบาท เพื่อเชื่อมต่อระบบเวอร์ชวลสตูดิโอและวีดีโอวอลที่ลงทุนไปแล้วก่อนหน้านี้ 65 ล้านบาท

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 "มีเดีย ออฟ มีเดียส์" ก็ได้ลงทุนด้านคนข่าวไปแล้วกว่า 40 – 50 คนและเทคโนโลยีรวมทั้งเฮลิคอปเตอร์ เพื่อนำมาพัฒนา "คอนเทนต์" แข่งกับช่องอื่น ๆ

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ได้ทำการลงทุน 30 ล้านบาท เพื่อติดตั้งจอภาพขนาด 103 นิ้ว และ 58 นิ้ว โดยใช้เทคโนโลยี Immersive กราฟิก 3 มิติ ในการนำเสนอภาพประกอบข่าวแบบ 360 องศา พร้อมนำเสนอภาพกราฟิกบนจอเพื่อสร้างความแตกต่างในการนำเสนอข่าว

และจากข้อมูลรายงานการวิจัยของ Nielsen Media Research รายงานภาพรวมงบโฆษณาผ่านสื่อ 4 เดือน (ม.ค. – เม.ย.2552) มีมูลค่า 28,000 ล้านบาท โดยสื่อที่มีการเติบโต คือ โทรทัศน์เติบโต 1.6% มูลค่า 15,836 ล้านบาท สื่อเคลื่อนที่เติบโต 34.6% มูลค่า 437 ล้านบาท และสื่อในร้านค้าเติบโต 17.8% ส่วนสื่ออื่น ๆ อยู่ในสภาพติดลบ ประกอบด้วย วิทยุลดลง 12.7% หนังสือพิมพ์ลดลง 12.7% นิตยสารลดลง 14.2% โรงหนังลดลง 4.8% ป้ายโฆษณาและอินเทอร์เน็ตลดลง 0.17% สำหรับเม็ดเงินโฆษณาในสื่อทีวีช่วง 4 เดือนแรกปีนี้มีสัดส่วน 59% ของภาพรวมอุตสาหกรรมโฆษณา ซึ่งจะเห็นได้ว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อกระแสหลักที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และยังเป็นสื่อที่มีอัตราการบริโภคสูงสุด

สุรินทร์ กฤตยาพงศ์พันธ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดและการขาย "บีอีซี เวิลด์" หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 กล่าวว่าเมื่อหลายปีก่อนสัดส่วนรายการข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มีเพียง 20% ของผังรายการ และมีรายได้จากรายการข่าวไม่กี่ร้อยล้านบาท แต่ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา รายการข่าวถูกบรรจุเพิ่มขึ้นอยู่ในผังรายการประมาณ 50% ทำรายได้คิดเป็น 21% ของรายได้ในปี 2550 และเพิ่มเป็น 23% ในปี 2551 และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 26% หรือประมาณ 2,000 ล้านบาทในปี 2552 และยังสามารถปรับขึ้นค่าโฆษณาในช่วงเวลาข่าวได้ด้วย เช่น รายการข่าวเรื่องเล่าเช้านี้และเรื่องเด่นเย็นนี้ สามารถปรับราคาขายจากไม่กี่หมื่นบาท/นาที เพิ่มเป็น 1.75 แสนบาท/นาที ตอนนี้รายการข่าวที่มีค่าโฆษณาสูงสุดของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 คือ รายการข่าว 3 มิติ ราคาขาย 2.6 แสนบาท/นาที ตามด้วยรายการข่าวเรื่องเล่าเสาร์ – อาทิตย์ ราคาขาย 2.3 แสนบาท/นาที เช่นเดียวกับ "ชาลอต โทณวณิก" ซีอีโอ "มีเดีย ออฟ มีเดียส์" ผู้ผลิตรายการข่าว เจาะเกาะติด ประเด็นเด็ด 7 สี เช้านี้ ...ที่หมอชิต ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ที่กล่าวว่าการทำรายการข่าวจะทำให้รายได้ของ

บริษัทโตต่อเนื่อง เพราะออกอากาศทุกวัน ขณะที่ละครหรือวาไรตี้จะออกอากาศเฉพาะบางวัน แม้อุตสาหกรรมโฆษณาโดยรวมจะติดลบ แต่เชื่อว่ารายการข่าวยังมีตลาดอยู่มาก โดยเฉพาะสถานีที่ได้รับความนิยมและผู้ผลิตที่น่าเชื่อถือ เพราะเหตุนี้ทำให้ "มีเดีย ออฟ มีเดียส์" กล้าตั้งราคาโฆษณารายการข่าวประเด็นเด็ด 7 สี ไว้ถึง 3 แสนบาท/นาที ซึ่งเป็นราคาขายสูงที่สุดของรายการข่าว

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันรายการข่าวโทรทัศน์มีการแข่งขันที่สูง เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ต้องการส่วนแบ่งการตลาดและรายได้จากโฆษณา ดังนั้นสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ จึงต้องแข่งขันกับธุรกิจการให้บริการโฆษณาและข้อมูลข่าวสารในรูปแบบอื่น ๆ และธุรกิจโทรทัศน์ด้วยกันเอง โดยจะต้องแข่งขันกันนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้

เมื่อรายการข่าวโทรทัศน์เป็นรายการที่สำคัญในการสร้างรายได้จากการโฆษณาของสถานีโทรทัศน์ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ ว่าผู้บริโภคสนใจดูรายการข่าวโทรทัศน์ประเภทใด มีพฤติกรรมการดูรายการข่าวอย่างไรและได้รับความพึงพอใจในรายการข่าวมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนาและปรับปรุงรายการข่าวโทรทัศน์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สำคัญไว้ 2 ประการ คือ

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของผู้ชมในประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยของผลิตภัณฑ์ (ข่าว) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของผู้ชมในประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ผู้ชมรายการข่าวโทรทัศน์มีพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์แตกต่างกัน

1.3.2 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ชมมีผลต่อพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์

1.3.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (ข่าว) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกชมประเภทรายการข่าวโทรทัศน์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ชมรายการข่าวโทรทัศน์ที่อยู่ในประเทศไทย ได้แก่ ภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร) ภาคใต้(ภูเก็ต) ภาคเหนือ(เชียงราย) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา) ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เน้นเนื้อหาดังนี้

1.4.2.1 คุณสมบัติด้านประชากรศาสตร์ ศึกษาในเรื่อง เพศ, อายุ, อาชีพ, การศึกษา และรายได้เฉลี่ยส่วนตัวต่อเดือน

1.4.2.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (ข่าว) ประกอบด้วย เนื้อหารายการ พิธีกรข่าว/ผู้ประกาศ รูปแบบ/กลวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีต่าง ๆ เวลาออกอากาศ แขกรักเชิญหรือแหล่งข่าวและ
การจัดฉากรายการ

1.4.2.3 พฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งได้แก่ รายการข่าวที่ชม เหตุผลที่ชม ผู้มีส่วนร่วมในการชม เวลาที่ชม สถานที่ชมและความถี่ในการชม

1.4.3 ขอบเขตด้านสถานที่

เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่รับชมรายการข่าวโทรทัศน์ช่องสถานีต่าง ๆ ประกอบด้วย สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร) ภาคใต้ (ภูเก็ต) ภาคเหนือ (เชียงราย) ภาคอีสาน (นครราชสีมา)

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2552 – มกราคม 2553

1.4.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.4.5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้

2) ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ (ข่าว) ประกอบด้วย เนื้อหารายการพิธีกรข่าว/ผู้ประกาศ รูปแบบ/กลวิธีการนำเสนอและเทคโนโลยีต่าง ๆ เวลาออกอากาศ แขกรับเชิญหรือแหล่งข่าวและการจัดฉากรายการ

1.4.5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย

1) พฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งได้แก่ รายการข่าวที่ชมเหตุผลที่ชมผู้มีส่วนร่วมในการชม เวลาที่ชม สถานที่ชมและความถี่ในการชม

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางและวางแผนพัฒนากลยุทธ์ในการจัดรายการข่าวโทรทัศน์

1.5.2 ทำให้สามารถผลิตรายการข่าวโทรทัศน์ตรงกับความต้องการของผู้ชม

1.5.3 ผลจากการวิจัยเป็นแนวทางให้กับงานวิจัยอื่นๆ และงานวิจัยที่มีแนวทางใกล้เคียง

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง กริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยาโต้ตอบเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า (Stimulus) ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงพฤติกรรมการชมรายการข่าว อันประกอบด้วย

1.6.1.1 ประเภทรายการข่าวที่ชม ประกอบด้วย ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวเกษตร ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ข่าวอาชญากรรม ข่าวพยากรณ์อากาศ และข่าววิเคราะห์(วิเคราะห์ข่าว)

1.6.1.2 เหตุผลที่ชม ประกอบด้วย อยากทราบข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ต้องการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อตัดสินใจ มีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยให้มีความรู้รอบตัวมากขึ้นและเป็นความรู้ที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ เพื่อนำไปใช้ในการสนทนา รายการข่าวโทรทัศน์เป็นข่าวที่สดและใหม่กว่าสื่ออื่น ๆ มีทั้งภาพและเสียง ได้รับข่าวสารที่ละเอียดของภาพมากกว่าสื่ออื่น ๆ เป็นช่วงเวลาที่ทุกช่องเสนอข่าวเพียงอย่างเดียวและไม่รู้จะทำอะไร

1.6.1.3 ผู้มีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลในการชม ประกอบด้วย เพื่อนบ้าน เพื่อนที่ทำงาน ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยาและตนเอง

1.6.1.4 ช่วงเวลาที่ชม ประกอบด้วย 05.00-09.00 น. 09.01-12.00 น. 12.01-15.00 น. 15.01-18.00 น. 18.01-21.00 น. และ 21.01 น.ขึ้นไป

1.6.1.5 สถานที่ชม ประกอบด้วย บ้าน ที่ทำงานและร้านค้า

1.6.1.6 ความถี่ในการชม ประกอบด้วย 1 ครั้ง/วัน มากกว่า 1 ครั้ง/วัน 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ 5-6 ครั้ง/สัปดาห์และน้อยกว่า 1 ครั้ง/สัปดาห์

1.6.2 สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่ใช้ในการนำข่าวสารใด ๆ ไปสู่ประชาชนหรือมวลชน และประชาชนสามารถรับข่าวสารได้โดยการอ่าน การฟัง หรือการดู ประเภทของสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร วารสาร ภาพยนตร์ เป็นต้น

1.6.3 ข่าว หมายถึง การรายงานเหตุการณ์ปัจจุบันหรือข่าวสารที่น่าสนใจ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารที่เสนอ

ข่าวประกอบด้วย

1.6.3.1 ข่าวในประเทศ หมายถึง การรายงานเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องเกิดใหม่และเป็นที่น่าสนใจซึ่งเกิดขึ้นภายในประเทศ ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ดังนี้

1) ข่าวในพระราชสำนัก หมายถึง การรายงานข่าวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

2) ข่าวการเมือง หมายถึง ข่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาล และกิจกรรมของพรรคการเมือง รวมทั้งนักการเมือง

3) ข่าวเศรษฐกิจ หมายถึง ข่าวที่เสนอเกี่ยวกับองค์กร บุคคลในองค์กร และนอกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจ และระบบเศรษฐกิจ

4) ข่าวสังคม หมายถึง ข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวม หรือเป็นที่สนใจของประชาชนส่วนมาก

5) ข่าวเกษตร หมายถึง ข่าวเกี่ยวกับการเกษตรกรรม การทำนา การทำไร่ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การอนุรักษ์พันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์ กิจกรรมของเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร

6) ข่าวกีฬา หมายถึง ข่าวเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ เรื่องราวเกี่ยวกับนักกีฬา สารคดีเรื่องกีฬา และปฏิบัติการแข่งขันกีฬา ทั้งในและต่างประเทศ

7) ข่าวบันเทิง หมายถึง ข่าวเกี่ยวกับแวดวงบันเทิง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

8) ข่าวพยากรณ์อากาศ หมายถึง ข่าวเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.6.3.2 ข่าวต่างประเทศ หมายถึง ข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ